

alarm, anger, loss of control of emotions and disorganization of behaviour. It is noticed that depression increase negative influence of strong stress factors.

Key words: personality, depression, emotional instability, steady, stress situations, self-control.

Received January 08, 2015

Revised January 22, 2015

Accepted February 15, 2015

УДК 159.947.5

Л.І. Кузьо

Kuzo_Lyubov@i.ua

Структура параметрів навчальної мотивації особистості та динаміка її становлення в студентському віці

Kuzio L.I. The structure of parameters of personality's learning motivation and dynamics of its development in the student's age / L.I. Kuzio // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D.Maksymenko, L.A.Onufrieva. – Issue 28. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 249–259.

Л.І. Кузьо. Структура параметрів навчальної мотивації особистості та динаміка її становлення в студентському віці. Визначено зміст навчальної мотивації та виділено структуру її параметрів. Проаналізовано особливості становлення навчальної мотивації в студентському віці. Досліджено особливості структури та розвитку мотиваційної сфери особистості студента, встановлено характеристики окремих провідних мотивів учіння. Мотивація до навчання визначається як окремий вид мотивації, який включений у навчальну діяльність. Виділено низку параметрів вивчення навчальної мотивації; виокремлено її внутрішні та зовнішні характеристики. Об'єктом дослідження виступають безпосередні мотиви (пізнавальні – прагнення до творчої дослідницької діяльності, процес вирішення пізнавальних задач, самоосвіта, орієнтація на ріст, прагнення розширити кругозір і ерудицію, підвищити культурний рівень), опосередковані мотиви (соціальні – усвідомлення необхідності освіти, престиж освіти, бажання стати повноцінним членом суспільства, відповідальність, соціальна ідентифікація, становище в групі, схвалення з боку викладачів; та мотиви досягнення – краще підготуватися до професійної

діяльності й отримати високооплачувану роботу). Класифіковано мотиви діяльності: (1) широкі соціальні мотиви; (2) навчально-пізнавальні мотиви; (3) вузько особистісні; (4) мотиви уникнення невдач. Виокремлено класифікацію мотиваційних орієнтацій: орієнтація на процес, результат, на оцінку викладача, орієнтація на уникнення неприємностей.

Досліджено пізнавальні мотиви, значна кількість яких співпадає у студентів першого та четвертого курсів. У студентів старших курсів наявне переважання груп мотивів, які можна інтерпретувати як мотиваційний фактор, що сприяє покращенню навчальної діяльності студентів. Для студентів перших курсів більш характерною є зовнішня негативна мотивація.

Ключові слова: навчальна мотивація, студентський вік, мотив, спонуки діяльності, навчальна успішність, зовнішня характеристика, внутрішня характеристика, мотиваційний фактор.

Л.И. Кузё. Структура параметров учебной мотивации личности и динамика её становления в студенческом возрасте. Определено содержание учебной мотивации и выделено структуру ее отдельных параметров. Проанализировано особенности формирования учебной мотивации в студенческом возрасте. Изучены особенности структуры и развития мотивационной сферы личности студента, установлены характеристики отдельных ведущих мотивов обучения. Мотивация обучения определяется как отдельный тип мотивации, который включён в учебную деятельность. Выделено параметры исследования учебной мотивации; определены её внутренние и внешние характеристики. Объектом исследования выступают непосредственные мотивы (когнитивные – стремление к творческой исследовательской деятельности, процесс решения познавательных задач, самообразование, внимание на рост, желание расширить знания и эрудицию, желание повысить культурный уровень), косвенные мотивы (социальные – осознание необходимости образования, престижа образования, желание стать полноправным членом общества, ответственность, социальная идентификация, позиция в группе, одобрение от преподавателей; и мотивы достижения – лучше подготовиться к профессиональной деятельности и получить высокооплачиваемую работу). Классифицировано мотивы деятельности: (1) широкие социальные мотивы; (2) образовательные и тематические мотивы; (3) узоличностные; (4) мотивы избежания неудач.

Изучены когнитивные мотивы, значительное количество которых совпадает у студентов первых и четвёртых курсов. У студентов старших курсов существенно преобладают группы мотивов, которые можно интерпретировать как мотивационный фактор, что способствует улучшению профессиональной подготовки студентов. Для студентов первых курсов более характерной является внешняя негативная мотивация.

Ключевые слова: учебная мотивация, студенческий возраст, мотив, мотивы активности, учебная успеваемость, внешние характеристики, внутренние характеристики, мотивационный фактор.

Постановка проблеми. Зростаюча конкуренція на ринку праці зумовлює необхідність оптимізації навчально-пізнавальної діяльності студентів та зростання вимог до рівня професійної підготовки випускників ВНЗ. Досягнення високого рівня професійної конкурентоздатності пов'язане не стільки із працездатністю учня чи студента чи його інтелектуальними можливостями, скільки залежить від його навчальної мотивації. Низький рівень мотивації спричиняє неухважність на заняттях, шаблонне виконання навчальних задач, невміння працювати самостійно, неадекватність самооцінки тощо.

Саме тому в сучасному навчальному процесі важливою є не лише навчальна діяльність педагога, намагання подати інформацію студентам, формування у них необхідних навичок та умінь, але й особистість учня як активного учасника процесу. Характер мотивів, які знаходяться в основі діяльності учня чи студента, визначає спрямованість та зміст його активності в навчальному процесі, ініціативність, активність, задоволеність навчанням, усвідомлення особистісної значущості здобуття нових знань. Вивчення факторів становлення навчальної мотивації, її змістових характеристик сприятиме оптимізації навчально-виховного процесу у ВНЗ.

Стан вивчення проблеми. Результати досліджень свідчать, що неможливо досягти ефективності навчання тільки шляхом удосконалення методики навчального процесу, не звертаючи уваги на мотиви навчальної діяльності. Про це ж свідчать, на наш погляд, результати досліджень мотивів людини як джерела її активності (Б.Г. Ананьєв [1], В.Г. Асєєв [2], О.М. Леонтьєв [6], А.К. Маркової [8], А. Маслоу [9]). Вченими досліджено особливості структури та розвитку мотиваційної сфери особистості учня, встановлено характеристики окремих провідних мотивів учіння: пізнавальної потреби (Є.П. Ільїн [4]), соціальних і пізнавальних мотивів (А.К. Маркова [8]), комунікативного мотиву і мотиву творчої самореалізації (Н.Ц. Бадмаєва [3]). Досліджувалась також проблема формування навчальної мотивації (В.Г. Асєєв [2], А.К. Маркова [8]).

Зважаючи на те, що в дослідженнях багатьох науковців вивчались різні аспекти та параметри навчальної мотивації, на наш погляд, доцільним є аналіз основних підходів до визначення змісту зазначеного поняття, основних чинників становлення та необхідних умов формування навчальної мотивації в осіб різного віку. **Метою** нашого дослідження є виокремлення структурних параметрів та закономірностей становлення навчальної мотивації в студентському віці.

Виклад основних положень. Навчальна діяльність школярів спонукається цілою системою різноманітних мотивів, які пов'язані або із змістом самої навчальної діяльності, або із широкими соціальними мотивами. До першої категорії належать мотиви, пов'язані з пізнавальними інтересами дітей, їх потребою в інтелектуальній активності й в оволодінні новими вміннями, навичками і знаннями. У другу категорію входять мотиви, які пов'язані із потребою у спілкуванні з іншими людьми, в їх оцінці і схваленні, з бажанням учня зайняти певне місце в системі доступних йому суспільних стосунків. Аналіз особливостей мотивації навчальної діяльності у школярів різного віку виявляє закономірний хід змін мотивів учіння і співвідношення провідних домінуючих потреб.

Навчальний мотив, згідно А.О. Реана (1990) – це внутрішнє спонукання особистості до діяльності, пов'язане із задоволенням певної потреби [10, с. 56]. Мотивація складається з цілої низки спонук, які постійно змінюються і, поєднуючись між собою (взаємодіючи), породжують нові утворення та характеризують певний рівень поведінкової активності [8, с. 35]. Тому становлення мотивації є не простим зростанням позитивного або посиленням негативного ставлення до навчання, а пов'язане з ускладненням структури мотиваційної сфери та спонук, які входять у неї, появою нових, більш зрілих, іноді суперечливих відношень між ними.

Варто зазначити, що розвиток позитивної мотивації у студентів є однією з умов сприятливого особистісного розвитку і ефективної професійної підготовки студента. Тому, мотивація до навчання визначається як окремий вид мотивації, який включений у навчальну діяльність. Як і інші види, мотивація до навчання залежить від низки специфічних для навчальної діяльності умов. Зокрема, до таких умов можна віднести особливості системи освіти та закладу освіти; організацію освітнього процесу; суб'єктивні особливості педагога і передусім системи його ставлень до студента та виконуваної діяльності; специфіку навчального предмета.

У якості мотивів особистості можуть виступати предмети зовнішнього світу, уявлення, ідеї, почуття і переживання – те, у чому знаходить втілення потреба. Варто зазначити, що поняття «мотив» вужче, ніж «мотивація», яке є складним механізмом співвіднесення особистістю зовнішніх і внутрішніх факторів поведінки, яка визначає виникнення, спрямування та способи здійснення конкретних форм діяльності. Теоретичною основою вивчення мотивації професійної діяльності є концепція про вну-

трішню і зовнішню мотивацію. При внутрішньому типі мотивації діяльність значуща для суб'єкта сама по собі. Зовнішній тип мотивації діагностують, якщо в основі мотивації професійної діяльності знаходиться прагнення до задоволення інших потреб, які не зв'язані з нею (мотиви соціального престижу, зарплати тощо). Зовнішні мотиви диференціюються на позитивні і негативні.

Згідно концепції М. Г. Рогова [11], можна виділити два блоки мотивів: безпосередні та опосередковані. Безпосередні включені, містяться у процесі діяльності і відповідають їй соціально значущим цілям і цінностям. Опосередковані пов'язані із цінностями і цілями, які знаходяться поза самою діяльністю, але які хоча б частково у ній задовольняються [11, с. 91]. До безпосередніх мотивів відносять: пізнавальні (прагнення до творчої дослідницької діяльності, процес вирішення пізнавальних задач, самоосвіта, орієнтація на ріст, прагнення розширити світогляд і ерудицію, підвищити свій культурний рівень). У структурі опосередкованих мотивів слід розрізняти: соціальні (усвідомлення необхідності вищої освіти; престиж вищої освіти; бажання стати повноцінним членом суспільства; відповідальність; соціальна ідентифікація; становище у групі; схвалення з боку викладачів) та мотиви досягнення (краще підготуватись до професійної діяльності й отримати високооплачувану роботу).

Багато дослідників відзначають залежність навчальної успішності від сформованості мотивації досягнення успіху [5, 8]. На думку І.А. Ільїної (2004), мотивація досягнення виступає фактором, що визначає стиль учбової діяльності і рівень її розвитку [5].

Низка досліджень присвячена пошуку взаємозв'язку мотивації навчання та академічної успішності. На думку Б.Г. Ананьєва, навчальна успішність є результатом учбової діяльності, яка характеризується певним темпом, напруженням, індивідуальним стилем роботи, ступенем старанності і зусиль, які докладає учень. Критерієм, що дозволяє вимірювати навчальну успішність, є академічна успішність [1, с. 163]. Співвідношення понять «академічна успішність» і «навчальна успішність» відповідає співвідношенню понять результативності й ефективності, які використовуються у загальній теорії управління. Перше із них характеризує повноту і ступінь наближення до заданих норм і свідчить про рівень досягнення цілі. Ефективність діяльності є показником здійснених затрат різного виду – часових, матеріальних, організаційних, фізичних, психічних і свідчить про економічність і трудомісткість вибраних способів діяльності.

За результатами досліджень виявлено чотири мотиваційні орієнтації учнів: на процес, на результат, на оцінку викладача і на уникнення неприємностей, які визначають напрям, зміст і результат навчальної діяльності. Також встановлено позитивний зв'язок мотиваційних орієнтацій з успішністю учнів. Найбільш пов'язаними виявилися орієнтації на процес і на результат, менш пов'язаними – орієнтація на оцінку викладача.

Якщо у суб'єкта відсутня надія на успіх, то в нього розвивається альтернативний варіант поведінки – уникнення невдач. Людина зі страхом невдачі уникає ситуацій, в яких потрібно себе проявити; пасивно підкоряється або йде на нерозумний ризик, боїться конкуренції; ставить або дуже високі цілі, або занадто прості; болісно сприймає критику, не долає труднощі, а втікає від них; боїться зворотного зв'язку, не сподівається на позитивний результат; має завищену або занижену нестійку самооцінку; успіх пояснює везінням, вдалим збігом обставин, а невдачі – поганими особистісними здібностями.

Мотиви учбової діяльності старшого школяра є різними; переважають мотиви самовизначення і вибору подальшого життєвого шляху. На першому місці знаходяться мотиви самоствердження та саморозвитку, а також мотиви благополуччя і престижу (вузькоособистісні мотиви). Соціальні мотиви відходять на другий план, спілкування з однокласниками вже не має такого суттєвого значення, як у підлітковому віці. Поряд із цим, орієнтація на оцінку може бути пов'язана із бажанням отримати хороший атестат. Зростаюча особистісна та соціальна зрілість юнацтва знижує також роль мотивів уникнення неприємностей. Мотивація студентів неоднорідна і залежить від багатьох факторів: індивідуальних особливостей студентів, характеру їх референтної групи, рівня розвитку колективу студентської групи. Водночас мотивація поведінки людини (зокрема студента) завжди є відображенням поглядів, ціннісних орієнтацій, установок тієї соціальної групи, до якої вона входить. Тому умовою і джерелом пізнавальної, наукової та суспільної активності студентів, спонукальною причиною їх різноманітної діяльності у ВНЗ є складна структура мотивів.

Зокрема, як зазначає Р.К. Малінаускас [7], ставлення студентів до навчання як до засобу досягнення професійних цілей можна віднести до другого рівня мотиваційно-цільової основи діяльності – мотивації професійної діяльності. За мірою її сформованості можна оцінювати готовність студентів до професійної діяльності. На думку вченого, структура цієї мотивації багато-

значна за змістом і формами. Вивчаючи безпосередні та опосередковані мотиви та мотивацію професійно-педагогічної діяльності студентської молоді, Р.К. Малінаускас емпірично встановив, що у блоці безпосередніх мотивів студентства найбільш значущими є мотиви розвитку особистості, зокрема: «розширити кругозір та ерудицію», «потреба у постійному інтелектуальному зростанні». Автор зазначає, що вказані мотиви студентів першого та четвертого курсів достовірно не відрізняються. У групі пізнавальних мотивів найбільшу вагу мають мотиви «самоосвіти» та «орієнтації на нові знання». Попри наявність у студентів першого і четвертого курсів прагнень «розширити світогляд та ерудицію» і «потреби у постійному інтелектуальному зростанні,» а також усвідомлення значущості мотивів «самоосвіти» і «орієнтації на нові знання», Р.К. Малінаускас зауважує, що, в основному, студентство усвідомлює необхідність вчитись усе життя.

Поряд із цим, у блоці пізнавальних мотивів Р.К. Малінаускас констатує наявність значущих відмінностей. Найбільш значущі відмінності ($p \leq 0,01$) виявлено при порівнянні мотиву «процес вирішення пізнавальних задач»: у студентів четвертого курсу він має більшу вагу в мотиваційній структурі, ніж у першокурсників.

У блоці опосередкованих мотивів у студентів різних курсів найбільшу вагу має група мотивів досягнення. У цій групі виділяються мотиви «краще підготуватися до професійної діяльності», «отримати високооплачувану роботу», тобто студенти четвертого курсу більш чітко (порівняно з першокурсниками) розуміють, що успішне навчання у ВНЗ може бути основою їх становлення як спеціалістів, а також те, що знання знадобляться для досягнення матеріального благополуччя.

Із групи соціальних мотивів студенти першого та четвертого курсів відрізняються лише за мотивом «усвідомлення необхідності вищої освіти». Зокрема, студенти четвертого курсу мають більш чітке уявлення про те, що у теперішній час потрібні спеціалісти, які мають вищу освіту, володіють новими інформаційними технологіями. За наявністю інших соціальних мотивів (престиж вищої освіти, бажання стати повноцінним членом суспільства, обов'язок, відповідальність) студенти першого та четвертого курсів не відрізняються. Також Р.К. Малінаускас [7] зазначає, що отримані ним результати дослідження дозволяють констатувати: мотиви соціальної ідентичності (бажання зайняти певне становище у групі, отримати схвалення викладача) не важливі для мотивації учбової діяльності студентів.

У структурі мотивації студентів першого та четвертого курсів домінує внутрішня мотивація. На другій позиції у студентів четвертого курсу знаходиться зовнішня позитивна мотивація, а в студентів першого курсу – зовнішня негативна мотивація. Поряд із цим, більш високі показники зовнішньої позитивної мотивації студентів четвертого курсу достовірно відрізняються (переважають) від зовнішньої позитивної мотивації студентів першого курсу, що можна, на думку Р.К. Малінаускаса інтерпретувати як мотиваційний фактор, який сприяє покращенню учбової діяльності студентів.

Висновки. Отже, вченими виділено низку параметрів вивчення навчальної мотивації, які, найчастіше, перебувають у різних, часто доволі суперечливих класифікаційних структурах. А саме, при вивченні навчальної мотивації вченими виокремлюються її внутрішні та зовнішні характеристики; об'єктом дослідження часто виступають також безпосередні мотиви (пізнавальні – прагнення до творчої дослідницької діяльності, процес вирішення пізнавальних задач, самоосвіта, орієнтація на ріст, прагнення розширити кругозір і ерудицію, підвищити культурний рівень), опосередковані мотиви (соціальні – усвідомлення необхідності освіти, престиж освіти, бажання стати повноцінним членом суспільства, відповідальність, соціальна ідентифікація, становище у групі, схвалення з боку викладачів; та мотиви досягнення – краще підготуватись до професійної діяльності і отримати високооплачувану роботу). Мотиви діяльності також можна класифікувати наступним чином: (1) широкі соціальні мотиви; (2) навчально-пізнавальні мотиви; (3) вузькоособистісні; (4) мотиви уникнення невдач. Схожим за змістом до внутрішніх і зовнішніх мотивів є класифікація мотиваційних орієнтацій: орієнтація на процес, результат, на оцінку викладача, орієнтація на уникнення неприємностей.

У групі пізнавальних мотивів – мотиви самоосвіти і орієнтація на нові знання. Значна кількість пізнавальних мотивів співпадають у студентів першого та четвертого курсів. Проте, у студентів четвертого курсу окремі пізнавальні мотиви мають значно більшу вагу, ніж у студентів першого курсу. Окрім того, у студентів старших курсів наявне переважання груп мотивів, які можна інтерпретувати як мотиваційний фактор, що сприяє покращенню навчальної діяльності студентів. Для студентів перших курсів більш характерною є зовнішня негативна мотивація. Саме тому ми можемо прогнозувати, що повинні існувати значущі відмінності також у показниках навчальної мотивації та

параметрах часової перспективи у студентів перших та останніх курсів.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б.Г. Психология педагогической оценки / Б.Г. Ананьев. – Л. : Тр. Ин-та мозга им. В.М. Бехтерева, 1935. – 146 с.
2. Асеев В.Г. Возрастная психология / В.Г. Асеев. – Иркутск : Наука, 1989. – 193 с.
3. Бадмаева Н.Ц. Влияние мотивационного фактора на развитие умственных способностей : монография / Н.Ц. Бадмаева. – Улан-Удэ, 2004. – 186 с.
4. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы / Е.И. Ильин. – СПб. : Питер, 2004. – 509 с.
5. Ильина И.А. Мотивация достижения и индивидуальный стиль деятельности старшеклассников / И.А. Ильина // Ананьевские чтения – 2004: Материалы научно-практической конференции «Ананьевские чтения – 2004» / Под ред. Л.А. Цветковой, Г.М. Яковлева. – СПб. : СПбГУ, 2004. – С. 393–394.
6. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М., 1975. – 304 с.
7. Малинаускас Р.К. Мотивация студентов разных периодов обучения / Р.К. Малинаускас // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 134–138.
8. Маркова А.К. Формирование мотивации учения / А.К. Маркова, Т.А. Матис, А.Б. Орлов. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с.
9. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу; пер. с англ. – СПб. : Питер, 2008. – 352 с.
10. Реан А.А. Психология познания педагогом личности учащихся / А.А. Реан. – М.: Высшая школа, 1990. – 80 с.
11. Рогов М.Г. Мотивация учебной и коммерческой деятельности студентов / М. Рогов // Высшее образование в России. 1998. – № 4. – С. 89–95.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Anan'ev B.G. Psyhologyya pedagogycheskoj ocenky / B.G. Anan'ev. – L. :Tr. Yn-ta mozga ym.V.M. Behtereva, 1935. – 146 s.
2. Aseev V.G. Vozrastnaja psyhologyya / V.G. Aseev.–Yrkutsk : Nauka, 1989. – 193 s.
3. Badmajeva N.C. Vlyjanye motyvacyonnogo faktora na razvytye umstvennyh sposobnostej : monografyya / N.C. Badmaeva. – Ulan-Udэ, 2004. – 186s.

4. Yl'yn E.P. Motyvacyja y motyvvy / E.Y. Yl'yn. – SPb. : Pyter, 2004. – 509 s.
5. Yl'yna Y.A. Motyvacyja dostyzhenyja y yndyvydual'nyj styl' dejatel'nosty starsheklassnykov / Y.A. Yl'yna // Anan'evskye chtenyja – 2004: Materyaly nauchno-praktycheskoj konferencyy «Anan'evskye chtenyja – 2004» / Podred. L.A. Cvetkovej, G.M. Jakovleva. – SPb. : SPbGU, 2004. – S. 393–394.
6. Leont'ev A.N. Dejatel'nost'. Soznanye. Lychnost' / A.N. Leont'ev. – M., 1975. – 304 s.
7. Malynauskas R.K. Motyvacyja studentov raznyh peryodov obuchenyja / R.K. Malynauskas // Socyologicheskye yssledovanyja. – 2005. – № 2. – S. 134–138.
8. Markova A.K. Formyrovanye motyvacy yuchenyja / A.K. Markova, T.A. Matys, A.B. Orlov. – M. : Prosveshhenye, 1990. – 192 s.
9. Maslou A. Motyvacyja y lychnost' / A. Maslou; per. s angl. – SPb. : Pyter, 2008. – 352 s.
10. Rean A.A. Psychologyja poznanyja pedagogom lychnosty uchashhysja / A.A. Rean. – M. : Vysshaja shkola, 1990. – 80 s.
11. Rogov M. G. Motyvacyja uchebnoj y kommercheskoj dejatel'nosty studentov / M. Rogov // Vysshee obrazovanye v Rossyy. 1998. – № 4. – S. 89–95.

L.I. Kuzio. The structure of parameters of personality's learning motivation and dynamics of its development in the student's age. The content of learning motivation and the structure of its parameters are determined. The features of formation of learning motivation in students' age are analyzed. Peculiarities of the structure and the development of student's personality motivational sphere are examined, the characteristics of individual leading learning motives are determined. Motivation to study is defined as a separate type of motivation, which is included in training activity. A number of parameters of learning motivation study are highlighted; its internal and external characteristics are highlighted.

The article deals with the immediate motives (cognitive – desire for creative research, the process of solving cognitive tasks, self-education, focusing on growth, the desire to expand horizons and erudition, to raise the cultural level), the implied motives (social – awareness of the need for education, the prestige of education, a desire to become a full member of the society, responsibility, social identification, position in the group, approval from the teachers; and the motives of achievement – to be better prepared for professional activity and to get a well-paid job). Activity motives are classified as follows: (1) broad social motivations; (2) educational motives; (3) personal; (4) the motives to avoid failures. The classification of motiva-

tional orientations is outlined: focusing on the process, on the outcome, on the teacher's assessment, orientation to avoid failures.

Educational motives, a considerable number of which is similar for the first and the fourth year students are studied. The senior students prevail with the groups of motives, which can be interpreted as a motivational factor that contributes to improving the students' training. The first year students are characterized by the external negative motivation.

Key words: learning motivation, student age, motive, activity causes, academic success, external characteristics, internal characteristics, motivational factor.

Received January 09, 2015

Revised January 23, 2015

Accepted February 18, 2015

УДК [616.891.6:616.12-008.1]:615.851

В.П. Культенко

kultenko.viktori@mail.ru

Сучасний погляд на схильність чоловіків працевдатного віку до нападів панічної атаки та вплив на серцево-судинну систему

Kultenko V.P. The modern view on the propensity in men of a working age to panic attacks and effect on cardiovascular system / V.P. Kultenko // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D.Maksymenko, L.A.Onufrieva. – Issue 28. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 259–269.

В.П. Культенко. Сучасний погляд на схильність чоловіків працевдатного віку до нападів панічної атаки та вплив на серцево-судинну систему. У статті проаналізовано та обґрунтовано виникнення панічних атак у чоловіків працевдатного віку та виникнення симптомів, пов'язаних з порушенням роботи серцево-судинної системи. В процесі діагностики у всієї групи досліджуваних пацієнтів було зафіксовано астено-депресивні і тривожні переживання, значно знижений настрій, психоемоційна лабільність, яка часто змінювалась на емоційну імпульсивність, та виявлялись когнітивно-мнестичні порушення.